

KEEGI EI PANNUD TULESID PÕLEMA

Palju aega tagasi lugesin kord ühes vanas salongis ette üht oma juttu. Alguses paistis ribakardina vahelt natuke päikest. Siis libises valgus aeglaselt üle inimeste, kuni jõudis lauani, millel olid kallite kadunukeste pildid. Sikutasin sõnu oma ihust välja vaevaliselt nagu katkiste lõõtsadega pillist. Esimeses reas istusid kaks lesknaist, majaperenaised; nad olid väga eakad, aga nende krunnid oli veel päris kohevad. Mina lugesin isutult ja tõstsin sageli pilgu paberilt; aga pidin olema valvas, et mitte vaadata iga kord sama inimest; mu silmad olid juba harjunud pöörduma iga natukese aja tagant kahvatule lapikesele, mis jäi ühe lesknaise kleidi ja krunni vahele. See oli liikumatu nägu, mis veel mõnda aega mäletas ühtsama minevikku. Mõnikord tundusid ta silmad nagu suitsuklaasid, mille taga ei ole kedagi. Äkitselt meenus mulle, et kohalviibijate seas on tähtsaid isikuid, ja ma pingutasin, et jutustusse sisse minna. Kord, kui mu tähelepanu jälle hajus, nägin läbi ribakardina tuvisid mälestussamba peal liikumas. Seejärel märkasin salongi tagaosas noort naist, kes oli pea vastu seina toetanud; tema lainelised juuksed olid väga korratud ja ma libistasin pilgu temast üle, nagu oleks ta taim, mis on kasvanud mahajäetud maja seina äärde. Mul polnud tahtmist jutust aru saada ja selle mõtet edasi anda; aga mõnikord avaldasid sõnad ise ja nende väljaütlemise harjumus mõju, ilma et mina sellesse sekkunud oleksin, ja mind üllatas kuulajate naer. Libistasin uuesti pilgu üle seina vastu toetatud pea ja mõtlesin, et äkki naine märkab seda; seejärel, et mitte olla pealetükkiv, vaatasin mälestussamba poole. Lugesin edasi, aga mõtlesin samal ajal, et mälestussammas peab täiesti süütult kujutama mingit tegelast, keda ta ise ei mõista. Võib-olla mõistab ta paremini tuvisid: ta näis heaks kiitvat, et nad tiirutavad kuju pea ümber ja maanduvad silindrile, mida see oma külje vastas hoidis. Korruga märkasin, et vaatan jälle seina vastu nõjatatud pead ja et naine on silmad sulgenud. Siis pingutasin, et meelde tuletada vaimustust, mida ma tundsin esimestel kordadel seda juttu lugedes; selles loos on üks naine, kes käib iga päev silla juures, lootes enesetappu teha. Aga iga päev tuleb ette mingi takistus. Kuulajad naersid, kui ühel ööl tegi keegi naisele abieluettepaneku ja ta seepeale ehmunult koju jooksis.

Naine seina ääres naeris samuti ja keeras seinal pead, justnagu pikutaks padjal. Mul oli juba tekkinud harjumus juhtida pilk naise

pealt ära ja siis mälestussambale. Tahtsin mõelda tegelasele, keda mälestussammas kujutas; aga mulle ei tulnud midagi tõsiseltvõetavat pähe; võib-olla oli selle tegelase hing samuti kaotanud tõsiduse, mis tal eluajal oli olnud, ja mängis nüüd tuvidega. Üllatusin, kui mõned mu sõnad jälle nalja tegid; vaatasin lesknaisi ja nägin, et keegi oli ilmunud kurvema olekuga proua suitsustesse silmadesse. Ühel korral, kui pöörasin pilgu kõrvale seinale toetatud pealt, ei vaadanud ma mitte mälestussammast, vaid kõrvaltuppa, kus uskusin ühe laua peal nägevat tuleleeki; mõned inimesed järgisid minu pilku; aga laual oli ainult vaas punaste ja kollaste lilledega, millele paistis natuke päikest.

Kui jutt sai loetud, puhkes tohuvabohu ja inimesed kogunesid minu ümber; nad avaldasid arvamust ja keegi härra hakkas rääkima lugu ühest teisest naisest, kes oli enesetapu teinud. Ta tahtis end ilmekalt väljendada, aga ei leidnud sõnu; pealegi rääkis ta ümber nurga ja kõrvalepöigetega. Vaatasin teiste poole ja nägin, et nad kuulavad kärsitult; me kõik seisime püsti ega osanud oma kätega midagi peale hakata. Korratute lainjate juustega naine oli lähemale tulnud. Vaatasin teda ja siis mälestussammast. Ma ei tahtnud lugu kuulata, sest sõnu taga ajava mehe pingutus valmistas mulle piina: justkui oleks mälestussammas hakanud kätega vehkides tuvisid eemale peletama.

Minu ümber seisvad inimesed pidid paratamatult kuulama lugu jutustavat härrat; tema rääkis saamatu visadusega, justkui tahaks öelda: „Ma olen poliitik, ma oskan improviseerides kõnet pidada ja samuti oskan ma jutustada huvitavat lugu.“

Kuulajate seas oli üks noormees, kelle laubal oli midagi imelikku: see oli tume triip tugevalt taandunud juuksepiiril; ja seesama toon – nagu oleks äsja tihedat habet raseeritud ja puuderdatud – ulatus meelekohtadele. Vaatasin korratute juustega naist ja nägin üllatusega, et ka tema vaatas minu juukseid. Ja siis lõpetas poliitik oma loo ja kõik plaksutasid. Mul polnud tahtmist teda kiita ja üks lesknaistest ütles: „Palun võtke istet.“ Me kõik istusime ja kuuldus üleüldine kergendus-ohu; aga mina pidin uuesti püsti tõusma, sest üks lesknaistest tutvustas mulle laineliste juustega noort naist: selgus, et see on nende vennatütar. Mind kutsuti istuma suurele kolmeinimesediivanile; ühele poole istus vennatütar ja teisele poole raseeritud laubaga noormees. Vennatütar tahtis rääkima hakata, kuid noormees jõudis ette. Ta oli tõstnud ühe

käe, sõrmed püsti – nagu vihmavarjuskelett, mille tuul on tagurpidi pööranud –, ja ütles:

„Aiman teis eraklikku inimest, kes rahuldub puude sõprusega.“

Ma mõtlesin, et ta on end niimoodi raseerinud selleks, et laup oleks laiem, ja tundsin tahtmist norida:

„Sugugi mitte; puid ei saaks ma jalutama kutsuda.“

Naersime kõik kolmekesi. Noormees küünitab oma raseeritud lauba ülespoole ja jätkas:

„See on tõsi; puu on sõber, kes jääb alati püsima.“

Lesknaised kutsusid vennatütart. See tõusis vastumeelselt; ma vaatasin teda eemaldumas ja alles siis märkasin, et ta on tugev ja jõuline. Pead tagasi pöörates märkasin enda ees noormeest, keda Laialaubaline mulle tutvustas. Noormees oli end värskelt kamminud ja tema juukseotstes oli veel veetilku. Ükskord väiksena ma kammisin ennast niimoodi ja vanaema ütles: „Sind oleks nagu lehmad *lintsinud*.“ Uustulnuk istus vennatütre kohale ja hakkas rääkima:

„Oh isver, see juttu rääkinud mees oli nii kole tüütu.“

Oleksin hea meelega ütelnud: „Ja teie? Nii naiselik?“ Aga küsisin hoopis:

„Mis ta nimi on?“

„Kelle?“

„Selle... kole tüütu härra.“

„Oh, mul pole meeles. Ühe vana perekonna nimi. Ta on poliitik ja teda pannakse alati kirjandusauhindade žüriidesse.“

Vaatasin Laialaubalise poole ja see viipas nagu öeldes: „Mis teha!“

Kui lesknaiste vennatütar tagasi tuli, tõmbas ta Naiseliku käsivarrest sikutades diivanilt üles, nii et veetilgad tolle pintsakule kukkusid. Ja seejärel ütles:

„Ma ei ole teiega nõus.“

„Miks?“

„...ja mind üllatab, et te ei tea, kuidas puud jalutada saavad.“

„Kuidas siis?“

„Nad korduvad pika sammuga.“

Kiitsime tema teravmeelsust ja ta sattus õhinasse.

„Nad korduvad puisteel meile teed juhatahes; ja siis saavad nad kauguses kõik kokku ja vaatavad meie poole; ja sedamööda, kuidas me ligineme, eemalduvad nad üksteisest ja lasevad meid läbi.“

Ta ütles seda kõike teatud naljatleva poosiga ja justkui varjates oma romantilist ettekujutust. Häbelikkus ja heameel panid ta näost õhetama. Selle hurma katkestas Naiselik:

„Aga kui metsas on pime, siis puud ründavad meid igast küljest; mõned tõmbavad end küüru justkui selleks, et astuda üks samm ja meile kallale tulla; ja nad lõikavad meil tee ära ja hirmutavad meid oksti kokku ja lahku liigutades.“

Lesknaiste vennatütar ei suutnud end tagasi hoida.

„Jeesus, sa oled nagu Lumivalgeke.“

Ja sel ajal, kui me naersime, ütles ta, et tahab minult midagi küsida, ja me läksime tuppa, kus oli vaas lilledega. Ta toetus vastu lauda, kuni lauaplaat ihusse tungis; ja juukseid kohendades küsis:

„Õelge mulle tõtt, miks naine teie jutus end ära ei tapnud?“

„Oh, seda peab temalt küsima!“

„Ja kas teie ei võiks küsida?“

„See oleks sama võimatu, kui küsida midagi kujutluspildilt unenäos.“

Ta naeratas ja langetas pilgu. Siis sain ma vaadata kogu ta suud, mis oli väga suur. Külgedele sirutuvate huulte liikumine tundus mitte kunagi lõppevat; aga minu silmad liikusid meeeldi piki seda niisket punast trajektoori. Võib-olla nägi ta läbi laugude; või arvas, et minu vaikimine ei saa midagi head tähendada, sest ta langetas sügavalt pea ja peitis näo. Nüüd oli näha kogu juuksekuhil; lokkide segadiku vahelt paistis pisut peanahka ja see meenutas mulle kana, kellel tuul on suled sassi ajanud ja nahk paistab. Ma kujutlesin mõnuga, et see pea on inimkana, suur ja soe; tema soojus on väga mahe ja juuksed on nagu hästi peened suled.

Tuli üks tädidest – see, kellel ei olnud suitsused silmad – ja tõi meile klaasikesed likööriga. Vennatütar tõstis pea ja tädi ütles talle:

„Selle mehega siin peab ettevaatlik olema, tal on rebase silmad.“

Mulle tuli taas mõttesse kana ja vastasin:

„Proua! Me ei ole ju kanalas!“

Kui me jälle omavahel jäime ja mina likööri maitsesin – see oli liiga magus ja ajas mind iiveldama –, küsis tema:

„Kas te tunnete mõnikord huvi tuleviku vastu?“

Ta oli suu kokku tõmmanud, nagu tahaks selle klaasi sisse ära mahutada.

„Ei, ma tunnen huvi ainult selle vastu, mis toimub selsamal hetkel teise inimesega; või selle vastu, mida ma teeksin, kui oleksin kusagil mujal.“

„Õelge, mis te praegu teeksite, kui mind siin ei oleks?“

„Seda ma juhtumisi tean: kallaksin selle likööri lillevaasi.“

Mul paluti klaverit mängida. Kui me saali tagasi läksime, kuulas suitsuste silmadega lesknaine, pea kumaras, mida õde talle ägedalt kõrva sisse rääkis. Klaver oli väike, vana ja häälest ära. Ma ei teadnud, mida mängida; aga vaevalt jõudsin ma klaverit proovida, kui suitsuste silmadega lesknaine nutma puhkes ja me kõik vakatasime. Õde ja vennatütar viisid ta ära; ja natukese aja pärast tuli vennatütar ja ütles, et oma abikaasa surmast saadik ei ole tädi tahtnud muusikat kuulata – nad olid teineteist süütuseni armastanud.

Külalised hakkasid lahkuma. Sedamööda, kuidas hämardus, rääkisime meie, allesjäänud, aina vaiksema häälega. Keegi ei pannud tuleid põlema.

Mina lahkusin viimaste seas, mööbli otsa koperdades, kui vennatütar mind peatas:

„Ma pean teilt midagi paluma.“

Aga ta ei ütelnud midagi: toetas pea eeskoja seina vastu ja võttis mul kuuekäisest.